

HAŠKI TRIBUNAL I SUĐENJE “STOLJEĆA”; KARADŽIĆU DOKAZAN ZLOČIN GENOCIDA, ŠEŠELJ OSLOBOĐEN OPTUŽBI

Fikret BEČIROVIĆ

UDK 347. 951:341. 645. 5
32:929 Karadžić R.

SAŽETAK: Moralni i pravni *contradictio in adiecto*¹ Haških presuda najbolje se potvrdio u presudama “stoljeća” najodgovornijim vinovnicima neviđenih zločina do zločina genocida, kojeg su pripremali, organizovali, podsticali i izravno naređivali. Nakon trinaestogodišnjeg skrivanja od lica pravde pod lažnim imenom i lažnom fizionomijom najvažniji haški optuženik Radovan Karadžić uhapšen je 2008. godine, dok je Vojislav Šešelj, uhapšen pet godina ranije, 2003. godine. Prije njih pred Haškim tribunalom za ratne zločine optužen je 161 čovjek, a više od polovine ovog broja su Srbi, njih 91, što ni malo ne iznenađuje s obzirom na stvarne činjenice ratnih dešavanja u BiH i u Hrvatskoj. Njihov konačan zbir, kada se saberu kazne za one koji su već osuđeni te očekivanim kaznama za one protiv kojih je postupak u toku, biće oko 1.000 godina zatvorske kazne. Iako to na izgled predstavlja veliki period dugotrajnog zatvora, ni blizu ne predstavlja recipročnost pravičnosti u odnosu na djela i na broj izvršilaca koji još uvijek nisu procesuirani, i koji k tomu još obnašaju visoke dužnosti u zajedničkim organima BiH. U tome i jeste pravni i moralni “kontradictio” što je za nas Bošnjake nespojivo sa moralnom pravnom logikom pojedinih sudija sudskog vijeća, koji su sve činili da zločinci ne budu primjereno kažnjeni ili da ih potpuno oslobode zločina koje su počinili, a iste zločine stave u okvire Međunarodnih konvencija, te na taj način izmišljajući nove pravne “standarde” kako bi udovoljili zločincima, a ne istini i pravdi. U tom smislu najeklatantniji primjer pravnog migoljenja” u presudi “stoljeća” zločincu Radovanu Karadžiću i neviđenog pravnog morbiditeta u presudi Vojislavu Šešelju. Presuda prvom zvuči kao blaga utjeha žrtvama, dok je druga neviđena sramota, zločin bez kazne, bolje rečeno “opravdani zločin”, čime se sudije sa opskurnim opravdanjem zločina po svim tačkama optužnice, faktički poistovjećuju sa istim mentalnim sklopom zločinca.

Ključne riječi: Raspad SFRJ, političke stranke, govor mržnje i podjela, agresija na BiH, etničko čišćenje, zločini protiv čovječnosti, progoni, nehumana djela, ubistva, istrebljenja, terorisanja, protivpravni napadi, deportacije, genocid, presude Haškog tribunala.

Uvod

Najavljeno suđenje najviše rangiranim Haškim optuženicima u mjesecu martu 2016. pobudilo je interesovanje cijele svjetske javnosti, a posebno interes Bošnjaka, koji su samo “čudom Božije providnosti” na ovim prostorima ostali i opstali.

Suđenje koje smo sa zebnjom čekali, obzirom na intenzitet i raznovrsnost zločina, zamišljali smo da će biti slično onom Nirnberškom 1946. i da će Haški tribunal za područje bivše Jugoslavije sa konačnom presudom za genocid, zločine protiv čovječnosti i međunarodnog prava prvooptuženom

zločincu u BiH, Radovanu Karadžiću i Vojislavu Šešelju, izreći maksimalne kazne i konačno spasiti daljnu eroziju morala, međunarodnog prava i najviših civilizacijskih vrijednosti. Drugim riječima rečeno: Hoće li pravda biti zadovoljena, kao što su žrtve sanjale o njoj?

¹ (izg. kontradikcio in adiecto) - log. unutar, nesavladiva proturječnost u samom razmatranom pojmu (npr. okrugli

četverokut, neprozirna prozirnost, istinoljubivi lažljivac); proturječe Haškog tribunala, kako u neadekvatnim presudama,

tako posebno u oslobađajućim, koje bi mogli nazvati “nepravdna pravda” - nagrada za zločine

S obzirom na to da Međunarodna zajednica nije ispunila krucijalne obaveze da sačuva državu, koju je i sama priznala kao svoju članicu, a što je bila dužna po pozitivnoj međunarodnoj legislativi, predstojeće presude su bile kako pravni tako i moralni ispit u donošenju najtežih kazni za daleko teže zločine, iako kao takvi ne mogu imati ni približan reciprocitet. Zato je presuda u moralnom smislu trebala biti ispit moralnog integriteta – njegove sposobnosti da razluči dobro od zla, i da zlo moralno osudi, što je u Karadžićevom slučaju nedovoljno, a u presudi Šešelju zlo je čak, ne osuđeno već “opravdano”. Da sarkazam bude veći, “neosuđeni ratni zločinac” je već najjavio tužbu zbog “neopravdanog” procesuiranja i držanja u pritvoru. Dakle, postoji mogućnost da zlo bude i novčano nagrađeno!

Paradigma najokrutnijih zlodjela nakon holokausta upravo su počinjena u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu, a ključne ličnosti i personifikacija najokrutnijih zlodjela su upravo Karadžić, Šešelj, Mladić i drugi u čijim je zlodjelima ispoljena sva morbidnost pomračenog uma. S obzirom da je pet Karadžićevih generala osuđeno kaznom na doživotni zatvor, Karadžić bi kao njihov nadređeni trebao bar za jednu stepenicu dobiti veću kaznu, ali pošto u Međunarodnom krivičnom zakonodavstvu nema smrtne kazne, ni jedna niža ispod kazne spomenutih pet generala nije se očekivala. Također prema činjenicama o aktivnosti u agresiji na BiH, ista kazna bi bila primjerena Vojislavu Šešelju, za kojeg je Haški tribunal donio najsravniju moguću presudu oslobodivši ga svih devet tačaka optužnice, po kojoj je optužen za najteža krivična djela.

Radovan Karadžić

Radovan Karadžić² je jedan od osnivača Srpske demokratske stranke (SDS); predsjednik SDS-a, od 12. jula 1990. do 19. jula 1996. kad je podnio

² Podaci o predmetu Radovan Karadžić; http://www.icty.org/x/cases/karadzic/cis/bcs/cis_karadzic_bcs.pdf

ostavku; predsjedavajući Savjeta za nacionalnu bezbjednost takozvane Srpske Republike Bosne i Hercegovine (kasnije Republike Srpske (“RS”)); predsjednik tročlanog predsjedništva RS od 12. maja 1992. do 17. decembra 1992. a nakon tog datuma jedini predsjednik Republike Srpske i vrhovni komandant njenih oružanih snaga. Također zajedno sa vodećim članovima SDS-a zadužen da zastupa i štiti interese srpskog naroda Bosne i Hercegovine pred saveznim (SRJ) i međunarodnim tijelima i da pregovaraju sa muslimanskim i hrvatskim predstavnicima o organizaciji budućeg zajedničkog života u Bosni i Hercegovini.

Politička previranja i raspad Jugoslavije

Nagomilani politički, ekonomski, nacionalni i socijalni problemi, demonstracije, tzv. “dešavanja naroda” (tzv. antibirokratska revolucija) i dr. te raspad socijalizma na globalnom planu, neumitno su vodili raspadu državne zajednice Jugoslavije. U toj kompleksnoj problematici, velikodržavni ideolozi su iskoristili priliku da ponovo ožive stare hegemonističke planove. Tako, odmah nakon smrti Josipa Broza Tita, već sljedeće godine javljaju se demonstracije na Kosovu, štrajkovi, razni prosvjedi, te javno istupanje velikodržavnog projekta tzv. MEMORANDUM SANU (Šarić, 2010), kog je Ivan Stambolić, srpski političar, s pravom nazvao “In memoriam za Jugoslaviju”, čije se predviđanje u potpunosti ispunilo, zbog čega je platio glavom, a njegov egzekutor Milošević pokrenuo je tzv. antibirokratsku revoluciju te na neustavan način ukinuo status autonomnih pokrajina i tako stvorio “Srpski blok” s kojim će manipulirati, a na masovnim demonstracijama uporno isticati da su nepravredne republičke granice, da svi Srbi moraju živjeti u jednoj državi, da je nad Srbima u drugom svjetskom ratu izvršen genocid i da se još vrši, da su Srbi ugroženi i štošta drugo što je imalo za krajnji cilj realizaciju stare, sad već dobro “nakvasane” velikodržavne ideje.

Tako su se rasplinule i multiplirale rastočničke strasti u srpskom korpusu da bi podstakle to isto i kod drugih. Na sve to prvi su odgovori došli iz Slovenije i Hrvatske, koje su u prvoj polovini 1990. uveli višestranačje, čime je “de facto” započeo raspad SKJ-u i formalni raspad SFRJ. Tako je ZKS (*Zveza komunistov Slovenije*) s vlasti sišla nakon prvih demokratskih izbora u proljeće 1990. godine. Početkom iste godine, 5. februara 1990. zvanično se osniva HDZ Hrvatske na čelu sa Franjom Tuđmanom, a isti mjesec 17. februara 1990. osniva se Srpska demokratska stranka (SDS) na čelu sa psihijatrom Jovanom Raškovićem. Tako je SDS osnovan 6. marta 1990. sa sjedištem u Kninu, da bi već 30. septembra 1990. god. “Srpsko nacionalno vijeće” proglasilo autonomiju srpskog naroda (“Srpska autonomna oblast Krajina”, “u dijelu Hrvatske s većinskim srpskim stanovništvom, a 31. maja 1991. godine skupština te tvorevine donosi “zakon” kojim se proglašava Republika Srpska Krajina, na čelu s vladom RSK i Milanom Babićem kao prvim predsjednikom.

Revitalizacija hegemonističkih planova

Naravno, svi ti događaji u Hrvatskoj bili su u uskoj vezi sa Bosnom i Hercegovinom, tako da je političku matricu zacrtanog projekta MEMORANDUMA i vojnog plana RAM (Efendić, 2011) moralo podržati i političko rukovodstvo bosanskih Srba organizovanih u političku stranku SDS, osnovanu jula 1990. na čelu sa Radovanom Karadžićem, na istoj ideološkoj matrici kao sestrinska stranka iz Hrvatske, a obadvije pod nadzorom velikog “vožda”.

Na skupu koji je prethodio osnivanju stranke SDS-a, jula 1990, Radovan Karadžić, koji je postao predsjednik stranke, insistirao je na potrebi “da se Srbima u Bosni i Hercegovini garantuje potpuna jednakost i tvrdio je da tadašnji sistem uništava srpski narod i da se nastavlja “genocid” nad Srbima”. Tako nastavljajući tobožnju

borbu za "ugroženi srpski narod" ciljano je podstrekivana mržnja prema drugim narodima Jugoslavije, naročito licitirajući sa srpskim žrtvama iz drugog svjetskog rata. Dakle, već na početku osnivanja stranke Karadžić je na Memorandumskom fonu odmah kandidovao "ugroženost" Srba (Čekić, 2004 : 175-192) kao budući "alibi", ali i "kresivo" za već pripremljeni ratni scenarij, u kojem će pored zauzimanja prostora, izvršiti etničko čišćenje i genocid, kako bi se "konačno" ostvarila ideja "homogene Srbije", koja se provlači od Garašanina, Moljevića do Miloševića.

U tom cilju Karadžić počinje sa govorima o podjelama i tezom da je zajednički život nemoguć. Tako je novembra 1991. izjavio:

"...Ali što više stvari da odvojimo. Kao u turska vremena. Srpska čaršija, turska čaršija, srpski poslovi, turski poslovi i srpske kafane, pozorišta, škole i sve drugo. To je jedino rješenje"³.

Rješenje, koje se zastupalo baziralo se na principu nacionalne isključivosti. U tom njegovom govoru, evocirajući diskriminaciju čije su žrtve navodno Srbi, kao i navodne opasnosti koje im prijete, posebno u Sarajevu, Radovan Karadžić je još "pojačao" svoj raniji iskaz riječima:

"Ne smijete prodavati zemlju muslimanima! Ne smijete! Jer se ovdje vodi bitka za život i smrt, bitka za životni prostor"⁴.

Sa svojim izjavama, iako zvanično nije počeo rat, psihijatar Karadžić već je u "bitkama", ratu "za životni prostor" (*lebensraum*), što je isti onaj cilj koji su imali fašisti, isti oni psihijatrijski slučajevi koje je filozof i psiholog Erich From opisao u svojoj čuvenoj studiji "Anatomija ljudske destruktivnosti".

Antiustavno djelovanje

Skoro dvije sedmice prije Općih izbora u SR Bosni i Hercegovini, 2. novembra 1990. u Sava centru u Beogradu osniva se *Srpsko nacionalno*

vijeće, koje će u svom udruženom antiustavnom djelovanju početi odmah nakon izbora. Tako su prve i najvažnije aktivnosti počele su ilegalnim naoružavanjem naselja u kojima su Srbi činili većinu, te stvaranjem srpskih kriznih štabova da bi već u proljeće 1991. započeli kreiranje "srpskih opština", a u drugoj polovini 1991. sa kreiranjem Autonomne regije bosanska Krajina, te Srpskih autonomnih oblasti (Ibrahimagić, 2012 : 435-436), da bi već na jesen te antiustavne aktivnosti "nakvasale" do osnivanja Skupština srpskog naroda u BiH 24. oktobra 1991. U prvoj polovini narednog mjeseca organizirali su jednonacionalni, srpski plebiscit, da bi već u drugoj polovini narednog mjeseca donijeli Odluku o ustroju Srpske Republike Bosne i Hercegovine, koja je provedena u djelo 9. januara 1992. kada je uspostavljena kao *Republika Srpska*.

Operacionalizacija antiustavnog djelovanja Radovana Karadžića

U svojim psihodeličnim nastupima, Karadžić potpuno otvara već ranije pripremljeni scenarij nestanka jednog naroda, na sjednici skupštine Bosne i Hercegovine od 14-15 oktobra 1991. obračunajući se onim skupštinskim delegatima koji su podržali nezavisnost Republike Bosne i Hercegovine, ovim riječima:

"Ovo je put na koji vi hoćete da izvedete Bosnu i Hercegovinu- ista ona autostrada pakla i stradanja kojom su pošle Slovenija i Hrvatska. Nemojte da mislite da nećete odvesti Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak, jer muslimanski narod ne može da se odbrani, ako bude rata ovdje". (isto : 80)

Ovaj govor je izravna najava rata i namjere (*mens rea*) da se uništi jedan narod, tako da je formalni početak rata sa barikadama, zločinima u Bijeljini i Podrinju, pucnjima na prosvjednike pred narodnom skupštinom i dr, konkretna operacionalizacija (*actus reus*)

Karadžićeve namjere. Shodno tom kontekstu on zajedno sa Slobodanom Miloševićem, kao suplaner agresije na Bosnu i Hercegovinu, te kao predsjednik "administracije" bosanskih Srba (kako ga tužilac naziva) i kao najviša civilna vlast pod čijom komandom su vojska, policija i druge srpske oružane formacije, snosi izravnu odgovornost za agresiju na Bosnu i Hercegovinu, etničko čišćenje, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti, genocid, kršenje ženevskih konvencija, međunarodnog humanitarnog prava, kršenje ratnih zakona i običaja i mnoge druge norme međunarodnog prava. Imajući sve to u vidu, izricanje presude Radovanu Karadžiću, a zatim Šešelju, najavljivalo se kao najveći sudski događaj nakon 70 godina od Nirnberškog procesa, trebalo je imati nedvosmislenu poruku upućenu cijelom civiliziranom svijetu da njihova djela moraju implicirati moralnu i pravnu osudu.

Tužilac Alan Tiger u optužnici, kao ključni reper, ističe da je optuženi Radovan Karadžić zauzimao sve najvažnije funkcije sa širokim ovlaštenjima, tako da je on ključna ličnost u udruženom zločinačkom poduhvatu u cilju stvaranja demografski homogene srpske države, koja se stvarala sa prekomjernom upotrebom sile. Ono što je prvo na udaru bilo jeste razbijanje vjekovne kohezije multikulturalnog, multietničkog, multikonfesionalnog društva, koje je u Sarajevu imalo svoj civilizacijski obrazac na svjetskoj razini. No, morbidni umovi su sa najvećom ostrašćenošću skoro četiri godine stezali omču oko Sarajeva, nemilosrdno ga rušeći i čineći genocid nad stanovništvom koje je tim "djelima" dovedeno u nepodnošljive uslove života. Tako su u udruženom zločinačkom poduhvatu uz angažovanje svih raspoloživih snage i sa jedne i sa druge strane Drine, kao i veliki broj paravojnih formacija, stranih plaćenika, činjeni bestijalni zločini uz njegov i blagoslov srpske pravoslavne crkve.

Pored Sarajeva najeklatantniji primjer tog zločinačkog poduhvata jeste udružena zločinačka kampanja oko Srebrenice. U neuspjelim pokušajima

³ *Optužnice protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i

međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2010. Str. 79.

⁴ Isto, str. 79.

od aprila 1992. do jula 1995. agresor je preduzeo više masovnih i brutalnih ofanziva na slobodnu teritoriju Srebrenice, gdje su bile uključene regularne jedinice srbijansko-crnogorske vojske, brojne oružane formacije, te avijacija i topništvo koje je djelovalo iz Srbije. U jednoj takvoj akciji na stadionu ispred Osnovne škole 12. aprila 1993. od minobacačkih granata poginulo je preko 100 civila, zločin za koji još niko nije odgovarao.

Tako je nakon svih neuspjeha u kampanji oko Srebrenice, Radovan Karadžić, 8. marta 1995. na Jahorini, izdao "vrlo hitnu" "DIREKTIVU ZA DALJA DEJSTVA OP. BR. 7" (Čekić, 2012 : 115) vojsci Republike Srpski u vezi strategije prema Srebrenici i Žepi. Po toj strategiji trebalo je "svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života mještana u Srebrenici i Žepi". Tako je početkom jula 1995. komanda Drinskog korpusa preuzela neposredne pripreme za vojnu operaciju protiv "sigurne zone" UN Srebrenica. Operacija je nazvana "Krivaja 95" u kojoj su angažovane srpske snage RS-a i SR Jugoslavije, te dobrovoljci iz Rusije i Grčke, a koja je započela je 6. jula, a već 9. jula srpske snage su se našle nadomak grada.

Da je Radovan Karadžić bio u toku svih dešavanja, potvrđuje i činjenica da je u telefonskom razgovoru sa Miroslavom Deronjićem upitao istog:

Šta vi, Miroslove, mislite uraditi sa tim stanovništvom dole?...

Pošto je Deronjić odgovorio kako ni u snu ne može pretpostaviti "razvoj događaja prilikom ulaska vojske u Srebrenicu", Karadžić mu je zapovjednički rekao:

"Miroslove, to sve treba pobiti...Sve što stignete" (Čekić, 2010).

Iako je u sudskom procesu pokušao sve negirati, ova izjava, kao i mnoge druge iz preobimne dokumentacije,

koja nedvosmisleno potvrđuje njegovu ključnu ulogu u zločinima, nije mu dozvolila izbjeći kako odgovornost u udruženom zločinačkom poduhvatu, tako ni individualnu odgovornost koja se sastoji u planiranju, podsticanju, podržavanju i izravnim naredbama, koje se mogu vidjeti i kroz izjave i intervjuue. Tako npr. u intervjuu objavljenom 16. jula (dok je još trajao "lov na ljude"), za jedan španski list Karadžić je izjavio:

"Muslimanske enklave ne mogu da se održe i moraju nestati. Inače mi ćemo ih ukloniti silom...Muslimani i međunarodna zajednica moraju prihvatiti realnost da je ova zemlja totalno srpska"⁵.

U namjeri ostvarivanja svojih ciljeva, Radovan Karadžić, nije birao ni sredstva ni riječi, koje su prethodile njegovim zločinačkim namjerama. Tako je za Sarajevo, takođe u španskom dnevnom listu izjavio, sljedeće:

"Sarajevo će postati dva grada. Dva susjedna grada, ako to prihvate Muslimani, ili jedan srpski grad, jer se radi o gradu sagrađenom na srpskoj zemlji...Mi insistiramo da polovina grada postane srpska ili ćemo mi zauzeti cijeli grad"⁶.

Iz svih njegovih iskaza jasno očituje zločinačka namjera (*mens rea*), a iz namjere podjele i zauzimanja Sarajeva, jasno proističe politika etničkog čišćenja. Opsada Sarajeva je imala sve karakteristike instrumenta čiji je cilj istjerivanja nesrpskog stanovništva i Srba koji ne prihvate politiku SDS-a, i da od Sarajeva, kao i ostalih gradova u BiH, stvore etnički homogeno područje⁷.

Sarajevo je unatoč razaranju sa svim vrstama oruđa i oružja ostalo i opstalo uz strašne ljudske gubitke od preko 11. 500 ubijenih građana, oko 1. 600 djece, ranjenih preko 20.000. Uz sve to što su uradili, zločinac Karadžić i ostala zločinačka garnitura nastojali su, a i danas se drže tih laži da je masakr na pijaci Markale djelo Armije BiH. U tim lažima punu podršku i

dan danas imaju od političkog vrha Srbije. Naravno, kada bi uvjerali cijeli svijet u te laži, onda bi se svako ubistvo moglo pripisati samoubilačkom nagonu Bošnjaka, dok su srpske postrojbe opkoljenog grada puki posmatrači bez ispaljenog metka ili granate, što je vrhunac apsurdna.

Prisjetimo se samo scene, koja je obišla cijeli svijet, scene ruskog pjesnika Limonova, koji sa Trebevića nemilosrdno puca po civilima Sarajeva, dok Radovan Karadžić to ravnodušno posmatra, zadovoljan što je "uvaženom gostu" iz bratske Rusije upriličio "*safari lov*" na građane Sarajeva. Tako su oko Sarajeva i širom BiH horde pod komandom Radovana Karadžića, počinile najgore i najmasovnije zločine poslije holokausta u Evropi sa ciljem potpunog osvajanja Bosne i Hercegovine i istrebljenja Bošnjaka, kako je to Radovan Karadžić za javnom govornicom oktobra 1991. sa najozbiljnijim tonom zaprijetio i početkom naredne godine pokušao realizovati.

Optužnice

Prva optužnica Tužiteljstva Haškog tribunala protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića, podnesena je odmah nakon genocida u Srebrenici, 25. jula 1995. Optužbe iz prve optužnice odnose se na događaje koji su se desili između aprila 1992. i jula 1995. U te događaje spadaju: osnivanje zatočeničkih logora, progon istaknutih političara, intelektualaca i stručnjaka iz redova bosanskih Muslimana i Hrvata, granatiranje skupova civila, prisvajanje, pljačkanje i uništavanje svojine, kao i sistematsko uništavanje vjerskih objekata.

Navedena krivična djela podijeljena su u tri glavne grupe:

- 1) zločini vezani za vojna djelovanja bosanskih Srba,
- 2) zločini vezani za opsadu Sarajeva i
- 3) zločini počinjeni protiv pripadnika Ujedinjenih nacija.

⁵ Prema: Optužnice protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i

međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo 2010. Str. 93. Intervju španskim dnevnim novinama "El Pais",

dosje za potvrdu predmeta (IT-95-18-I)

⁶ Isto, str. 95.

⁷ Isto.

Druga optužnica koja se odnosila samo na zločine u i oko Srebrenice jula 1995. potvrđena je 16. novembra 1995. U nastavku prikupljanja dokaza, 31. maja 2000. potvrđena je prva izmijenjena optužnica (razdvojen postupak Karadžića i Mladića), zatim 18. februara 2009. druga izmijenjena optužnica protiv R. Karadžića, te 27. februara 2009. treća izmijenjena optužnica, koja sadrži 11 tačaka, koliko su imale prva i druga izmijenjena optužnica, s tim što se u dvije posljednje kao materijalni osnov pojavljuje : genocid, zločini protiv čovječnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja, teška kršenja ženevskih konvencija iz 1949. Iz navedenog se jasno vidi da spomenute optužbe znatno nadilaze optužbe za djela njemačkih fašista u Nirnberškom procesu⁸ od 18. oktobra 1945. čije su optužbe sročene u 4 tačke: 1. Sudjelovanje u običnom planu ili uroti za izvršenje zločina protiv mira, 2. Planiranje, iniciranje i provođenje ratne agresije i drugih zločina protiv mira, 3. Ratni zločini, 4. Zločin protiv čovječnosti.

Poredeći djela iz Nirnberškog procesa, gdje su od 24 ratna zločinca, izrečene pored 3 doživotne, 12 kazni na smrt, 3 oslobađajuće, i 3 na 20, 15 i 10 godina zatvora, neizostavno pitanje je bilo na koju će kaznu biti osuđen Radovan Karadžić, koji se prema trećoj izmijenjenoj optužnici Haškog tribunala optužuje za: genocid, zločine protiv čovječnosti, kršenje Haških konvencija, kršenje zakona i običaja ratovanja i drugih zločina (Gatman i Rif, 2003) prema 11 tačaka optužnice, od toga:

- 2 tačke optužnice- udruženom zločinačkom poduhvatu (UZP) da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati trajno uklone s područja

u BiH – genocid u 7 opština: Zvornik, Bratunac, Vlasenica, Foča, Prijedor, Sanski Most i Ključ te posebna optužnica za genocid (Jensen, 2007) u Srebrenici.

- 1 tačka- progoni iz 21 općine: Banja Luka, Bijeljina, Bosanski Novi, Bratunac, Brčko, Foča, Hadžići, Ilidža, Ključ, Novi Grad, Novo Sarajevo, Pale, Prijedor, Rogatica, Sanski Most, Sokolac, Višegrad, Vlasenica, Vogošća i Zvornik, kao i progone bosanskih Muslimana Srebrenice.
- 3 tačke (4, 5 i 6) istrebljivanje, ubistva; Radovan Karadžić je u dogovoru sa drugima planirao, podsticao, naredio, podržavao i počinio istrebljivanje i ubistva bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata iz Srebrenice i Sarajeva.
- 2 tačke (7 i 8) deportacije, nehumana djela: Prisilno preseljavanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa područja sa kojih su Srbi polagali pravo, sredstvima koja su uključivala zločine prisilnog premiještanja i deportacije.
- 2 tačke (9 i 10) terorisanje, protiv pravni napadi; Radovan Karadžić je učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu u: Ubistvima, djelima nasilja s primarnim ciljem širenja terora među civilnim stanovništvom, s protivpravnim napadima na civile, te uzimanje talaca (kršenja zakona i običaja ratovanja).
- 1 tačka (11): uzimanje talaca; Radovan Karadžić je u dogovoru sa drugima planirao, podsticao, podržavao, naredio, počinio uzimanje za taoce od 26. maja 1995. do 19. juna 1995. preko dvije stotine pripadnika mirovnih snaga i vojnih posmatrača UN-a na raznim lokacijama,

Pored svih spomenutih djela na prvom mjestu bi trebalo da stoji djelo antiustavnog djelovanja Radovana Karadžića i drugih lica u udruženom zločinačkom poduhvatu sa najvišim vojnim i političkim vrhom Jugoslavije tokom cijele 1991. godine, kada su planirali, podsticali, organizovali i konkretnim antiustavnim aktima i djelovanjem kršili Ustav i kompletno zakonodavstvo BiH, naoružavali srpsko stanovništvo i vršili oružanu pobunu, što predstavlja najteža krivična djela u svim društveno-političkim sistemima. Kao glavna ličnost udruženog zločinačkog poduhvata po raspisanoj potjernici iz 1995, Radovan Karadžić, uhapšen je tek u julu 2008. u okolini Beograda, a već naredne godine u oktobru 2009. počeo je sudski postupak u kom je saslušano je 586 svjedoka, sa oko 50.000 stranica dokaznog materijala, trajao je sve do prvostepene presude 24. marta 2016.

Presuda Radovanu Karadžiću i reakcije

Na osnovu iznesenih činjenica dokaznog postupka Pretresno vijeće⁹ Karadžića je osudilo na 40 godina zatvora po osnovu 10 tačaka optužnice za djela: genocida u i oko Srebrenice, progon kao zločin protiv čovječnosti, istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti, ubistvo kao zločin protiv čovječnosti, ubistvo kao kršenje zakona ili običaja ratovanja, deportacije kao zločin protiv čovječnosti, nehumana djela, prisilno premještanje kao zločin protiv čovječnosti, širenje terora kao kršenje zakona ili običaja ratovanja, protivpravni napadi na civile, te kršenje zakona ili običaja ratovanja i uzimanje talaca kao kršenje zakona ili običaja ratovanja. Pretresno vijeće

⁸ Vidjeti na: https://hr.wikipedia.org/wiki/N%C3%BCnber%C5%A1ki_proces

⁹ "Iz razloga sažeto iznesenih u toku ovog zasjedanja Pretresno vijeće je, pošto je saslušalo sve dokaze koje je iznijelo Tužilaštvo i Odbrana, utvrdilo da Vi, Radovane Karadžiću niste krivi po tački 1 – genocid, a da ste krivi po sljedećim tačkama optužnice: tačka 2 – genocid, tačka

3 – progon kao zločin protiv čovječnosti, tačka 4 – istrebljenje kao zločin protiv čovječnosti, tačka 5 – ubistvo kao zločin protiv čovječnosti, tačka 6 – ubistvo kao kršenje zakona ili običaja ratovanja, tačka 7 – deportacija kao zločin protiv čovječnosti, tačka 8 – nehumana djela, prisilno premještanje kao zločin protiv čovječnosti, tačka 9 – širenje terora kao

kršenje zakona ili običaja ratovanja, tačka 10 – protivpravni napadi na civile kao kršenje zakona ili običaja ratovanja i tačka 11 – uzimanje talaca kao kršenje zakona ili običaja ratovanja. Pretresno vijeće osuđuje Vas, Radovane Karadžiću, na jedinstvenu kaznu od 40 godina zatvora", rekao je predsjedavajući, južnokorejski sudija O-Gon Kwon.

Karadžića je oslobodilo po prvoj tački optužnice, za genocid u 7 općina.

Nakon "historijske" presude prve reakcije, naravno, došle su iz zvanične Srbije, koja je nevoljko prihvatila vijest i protumačila presudu kao presudu srpskom narodu, presudu koja ne ide u pravcu pomirenja među narodima itd. Naravno takvo tumačenje je bilo i za očekivati jer su se u čitanju presude prepoznali mnogi pojedinci iz političkog vrha Srbije, kao i ukupna politička i vojna struktura, koja je u potpunosti učestvovala u udruženom zločinačkom poduhvatu. Zato predsjednik vlade, koji je "dobrano" bio angažovan u ratu protiv BiH, odmah izjavio: "da Vlada Srbije neće dozvoliti da se presuda upotrebi protiv srpskog naroda". Ova izjava pored toga što izražava starateljski odnos prema "ratnom plijenu"-izj. D. Čosić), bez sumnje izražava duboku umiješanost Srbije u zločine u BiH, ali i pojedinaca iz političkog vrha koji su svoje učešće, okrunili čak i titulom četničkog "vojvode".

Zato nasuprot podsjećanja na "neugodnu" prošlost, u srpskom političkom miljeu najčešće se koristi sintagma "okrenimo se budućnosti", što znači zaboravimo prošlost, što se može protumačiti kao poruka: "budite zadovoljni, jer moglo je (i može) biti i gore. Ovo je perfidni nastavak dehumanizacije Bošnjaka, jer na desetine hiljada pobijenih ljudi po dehumanizirajućoj matrici nisu smatrani ljudima, već štakorima, mravima, štetnom korovu isl. pa shodno tome o njima ne vrijedi govoriti, što predstavlja ponovnu dehumanizaciju i ponovne zločine. To sve treba zaboraviti, jer kako kažu srpski političari svako govorenje o žrtvama podstiče nove sukobe, a ne šutnja kojom se odobravaju prošli i planiraju buduću sukobi. Po toj često rabljenoj krilatici u srpskom političkom miljeu "okrenimo se budućnosti" i danas u miru za svaki počinjeni prekršaj, krivično djelo, ubistvo i slično, trebalo bi reći: "zaboravimo to i okrenimo se budućnosti", pa bi u takvom ambijentu bili suvišni svi elementi pravne države i tada bi imali potpuno "Hobsovo prirodno

stanje" (stanje bez države), gdje bi svako imao pravo da čini što god želi, bez bojazni od sankcije, gdje bi bio "rat svih protiv svih" (*bellum omnia contra omnes*), što bi vodilo potpunom uništenju čovječanstva. U nastojanju da se zaborave i zabašure počinjeni zločini, srpski političari sve one koji javno govore o zločinima etiketiraju kao podstrekače novih sukoba. To je perfidan način blamaže žrtve i drska poruka da nije kriv onaj ko je počinio zločine, već onaj ko javno govori o njima. Međutim, pored takvih izjava, ohrabruju realni stavovi jednog dijela intelektualne i demokratske Srbije koja u presudi Karadžiću vide "najširi uvid u način na koji je stvorena Republika Srpska. Gospodo pročitajte presudu¹⁰, poručuju!"

U bošnjačkom korpusu prevladava mišljenje da je Radovan Karadžić trebao dobiti maksimalnu kaznu, mada ni jedna kazna nije srazmjerna njegovim djelima. U prilog maksimalne kazne trebao je ući zločin genocida u 7 općina, koje su bile prve na udaru. Haški sud je morao uzeti u obzir činjenicu da su to bili prvi udruženi zločinački poduhvati pobunjenih bosanskih Srba i političkog vrha Srbije, te njenih vojnih i paravojnih formacija, što je implicite jasan dokaz agresije na BiH. Ne uvažavajući ove činjenice sud je zasigurno podlegao političkom pritisku Srbije i njenih lobista, kako bi se sklonile u stranu ključne činjenice o Srbiji, kao agresoru na BiH.

Presuda Karadžiću i njegovom djelu – etnodržavi

Suđenje i presuda Radovanu Karadžiću, ipak jeste dokaz da idejni tvorci antiustavne tvorevine Republike Srpske, moraju biti najstrožije kažnjeni. Haško procesuiranje i kažnjavanje samog političkog i vojnog vrha Republike Srpske i Republike Srbije, trebalo bi i u moralnom i pravnom smislu značiti: prvo, da se Srbija morala proglašiti agresorom i

snositi sve pravne konsekvence, drugo, osudom na doživotne kazne lica iz vojnog vrha, kao i 40-godišnjom presudom Radovanu Karadžiću, kao najvišem nosiocu vojne i političke vlasti, te niza drugih izvršilaca zločina, trebalo bi istovremeno da znači da je njihovo "djelo" Republika Srpska, zasnovana na pogrešnim temeljima; mržnji, sociocidu, masovnim grobnicama, urbicidu, segregaciji, genocidu i mnogim drugim sramnim postupcima u "njenoj izgradnji", nije smjela dobiti legalitet u dejtonskim pregovorima. Tako bi samo na taj način, bar djelomično pravda bila zadovoljena, u protivnom, svako drugo rješenje je pravno "migoljenje", koje će zadovoljiti zločince, a žrtvama zamazati oči sa presudom, koja će možda biti smanjena u žalbenom postupku ili će biti znatno redeukovana tokom izdržavanja kazne zbog tobože "dobrog ponašanja". Nadajmo se samo da se neće desiti da sud u žalbenom postupku donese oslobađajuću presudu, kao što je to na najsravniji način učinio njegovom bratu po zlu Vojislavu Šešelju. Nasuprot tome, stoji gorka činjenica da su mnoge srebreničke i druge majke bez svojih muževa, sinova i kćeri osuđene na "doživotni zatvor". Komparacijom ova dva slučaja nemoguće je ne primijetiti konačni poraz istine i pravde, poraz moralne svijesti čovječanstva i svih civilizacijskih vrijednosti koje se pred našim očima urušavaju.

Sveobuhvatni udruženi zločinački poduhvat etničkog čišćenja velikih dijelova BiH

U završnoj riječi tužilac Alan Tiger je Radovana Karadžića nazvao lažovom i mafijašem koji je bio pokretačka snaga etničkog čišćenja dijelova Bosne i Hercegovine koji su Srbi smatrali svojim. Počinjeni zločini "nisu bili upereni protiv pojedinaca, već protiv pripadnika neželjene zajednice" u namjeri da se silom promijeni demografska slika Bosne

¹⁰ Prema: Dnevni avaz, Sarajevo 26. mart. 2016. Intervju; Nemanja Stjepanović,

istraživač beogradskog fonda za humanitarno pravo.

i Hercegovine. “Pravilno ime za taj zločin je genocid”, smatra tužilac, što treba da smatra i Sudsko vijeće Međunarodnog krivičnog tribunala za područje bivše Jugoslavije.

Također tužilac Tiger, posebno je fokusirao zločinačko djelo “sveobuhvatnog” “udruženog zločinačkog poduhvata” etničkog čišćenja velikih dijelova Bosne i Hercegovine, koji je u pojedinim općinama, kao što su Foča, Vlasenica, Višegrad, Zvornik, Bijeljina, Prijedor i drugi dosegao razmjere genocida. U samo nekoliko mjeseci, ukazao je tužilac, na hiljade ljudi je ubijeno, a više hiljada je zatočeno u logore u neljudskim uslovima gdje su bili mučeni i izloženi seksualnom nasilju. Tako je iz općine Prijedor, oktobra 1992. godine protjerano 38.000 ljudi, a ta brojka se do maja sljedeće godine povećala na 44.000. “Radi se o sasvim jasnoj namjeri da se unište muslimanska i hrvatska zajednica u Prijedoru”, rekao je tužilac i dodao da je istu tu namjeru Karadžić iskazao i uoči rata kada je podižući prst prijetio da Hrvati i Muslimani “idu ka istrebljenju”. Uzevši u obzir sve dokaze u optužbi, kao i hrabre izričaje tužioca Tigera, koji se nije libio da stvari nazove pravim imenom, zahtijevalo kaznu doživotnog zatvora, koja bi trebala da se izrekne nakon žalbenog postupka.

Za što je optužen i kako je “osuđen” Vojislav Šešelj ?

Za dvanaestogodišnji sudski cirkus Haškog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u procesu protiv Vojislava Šešelja, osumnjičenog ratnog zločinca, s pravom se možemo upitati da li je to smišljena farsa izrugivanja i najmorbidnije sprdnje sa žrtvama zločina ili je to smišljeni “deal”¹¹ korumpiranog sudskog vijeća, ili je možda riječ o totalnom moralnom i pravnom sljepilu.

U završnoj riječi na suđenju vodi srpskih radikala i optuženom za ratne zločine, Haški tužioci su iznijeli sljedeće činjenice: Vojislav Šešelj i njegovi

sljedbenici ostavili su za sobom u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini trag zločina u nastojanju da etnički očiste dijelove dviju zemalja, kako bi se ta područja priključila jedinstvenoj srpskoj državi, ističe tužiteljica Lisa Biersay, te nastavlja “gdje god su išli šešeljevci – činjeni su zločini, gdje su išli četnički vojvode – činjeni su zločini”. On je potpirivao ne samo svoje sljedbenike, koji su bili ustrojeni kao četnička vojska, nego je svojim hušakačkim govorima potpirivao i druge na činjenje zločina.

Činjenica da je upućivao svoje dobrovoljce, kojih je bilo oko 30.000, u Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu poništava njegove tvrdnje da je bio tek politička figura, istaknula je tužiteljica, navodeći dokaze koji povezuju Šešeljeve dobrovoljce s nizom zločina – od ubistva hrvatskih policajaca u Borovu Selu do pokolja na Ovčari.

Šešelj odgovara za teške ratne zločine i udruženi zločinački pothvat

“Od početka kampanje progona optuženi je bio itekako svjestan da daje znatan doprinos udruženom zločinačkom pothvatu...optuženi je znao kakav utjecaj ima...znao je na osnovu reakcija mase i zato nikad nije prestao koristiti svoju propagandu mržnje, i to nije prestao do danas”, kazala je tužiteljica Biersay, poručivši da je širenjem mržnje neumorno promovirao uspostavu etnički čistih dijelova Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Šešelj je poticao na zločine, to se dokazalo izvan razumne sumnje, i sad je došlo vrijeme da odgovara, poručila je Biersay.

Tužitelj Ulrich Muessemeyer opisao je kako je cilj udruženog zločinačkog pothvata provođen po istom obrascu – naoružavanje i obuka lokalnog stanovništva, dolazak paravojnih jedinica iz Srbije, preuzimanje vlasti, a potom su srpske snage činile zločine, koji su uključivali ubistva, zatočenja, zlostavljanje i razaranje vjerskih objekata – katoličkih crkava u Hrvatskoj te džamija i katoličkih crkava u Bosni i Hercegovini. Taj obrazac

najprije je korišten u Hrvatskoj – u Vukovaru i Voćinu, a potom u Bosni i Hercegovini, na području Bijeljine, Bosanskog Šamca i Brčkog. Šešelj se tereti za sudjelovanje u udruženom zločinačkom pothvatu, čiji je cilj bio etnički očistiti dijelove Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Vojvodine i pripojiti ih jedinstvenoj srpskoj državi.

Nemilosrdno uništavanje života

Šešelj je u progonu od 1991. do 1993. godine sudjelovao osobno hušakačkim govorima, kojima je poticao na zločine, te upućivanjem dobrovoljaca, koji su u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini činili zločine, a koje je na to poticao.

Tužiteljica Rachel Hochhauser, koja je govorila o zločinima počinjenim u Vukovaru, kazala je da su srpske snage, uključujući i šešeljevce, “nemilosrdno uništavale život u Vukovaru”, jer su pripadnici udruženog zločinačkog pothvata, među kojima i Šešelj, smatrali da Vukovar ima stratešku važnost za ostvarenje njihova zajedničkog cilja. U prilog tome treba spomenuti izjavu zapovjednika bivše JNA u Vukovaru Veselina Šljivčanina, koji je govorio o “sjajnoj saradnji” sa Šešeljevim dobrovoljcima u “razbijanju” hrvatskih snaga.

Šešelj je u punoj ratnoj spremi i naoružanju obilazio front u Vukovaru i njegovi govori u tom gradu i okolici bili su puni mržnje i nasilja i utjecali su na sve koji su ga slušali, a ne samo na njegove dobrovoljce, kazala je tužiteljica, ističući da su izvedeni dokazi da su njegovi dobrovoljci otvoreno ubijali nenaoružane Hrvate u Vukovaru i okolici jer nisu imali vremena odvesti ih u sabirni centar u Veleprometu. Te zločine činili su bez ikakvog straha da će ih optuženi kazniti, kazala je tužiteljica, podsjećajući sudije na dokaze da su Šešeljevi dobrovoljci, pod vodstvom Milana Lančuzanina Kamenog, na Ovčari sudjelovali i u mučenjima u hangaru i u ubistvima. “Optuženi je povezan s fizičkim izvršiteljima tih zločina...i trud koji je uložio u završnom podnesku da se

¹¹ Deal (eng. – dogovor, dobra pogodba)

od njih distancira izniman je...ali tim tvrdnjama nedostaje vjerodostojnost”, poručila je tužiteljica.

Odgovornost je u prvoj verziji optužnice koja je bila svedena na 14 tačaka u osam tačaka optužnice kvalifikovana kao zločin protiv čovječnosti, a u šest kao kršenje zakona i običaja ratovanja. Iako su neke tačke optužnice u trećoj, izmijenjenoj verziji izbrisane, Šešelji je optužen za progon na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi u istočnoj i zapadnoj Slavoniji, dijelovima BiH i Vojvodine, gdje je podsticao sljedbenike i lokalne vlasti da se uključe u kampanju progona lokalnog hrvatskog stanovništva.

Pored progona u optužnici se obuhvataju ubistva u Vukovaru (255 na Ovčari i šest kod Veleprometa), i u okolici Sarajeva (56 osoba), Mostaru (106 osoba), Nevesinju (53 osobe) i Zvorniku (više od 340 osoba), te zatvaranje civila u logore pod nehumanim uslovima, mučenje, premlaćivanje i ubistva; deportacije i prinudno preseljavanje desetina hiljade Hrvata i Muslimana sa tih teritorija i dijelova Vojvodine i namjerno uništavanje njihovih domova, imovine, kulturnih i vjerskih objekata.

Presuda Vojislavu Šešelju

Oslobađajuća presuda¹² Haškog tribunala u procesu protiv Vojislava Šešelja, donesena samo sedmicu dana nakon Karadžićeve, tj. 31. marta 2016. izazvala je zaprepaštenje cijele svjetske javnosti, kao i oštre reakcije nad neviđenim apsurdom i totalnom degradacijom pravne struke, a time i neviđenu sramotu i moralno potonuće Međunarodne zajednice u čijem okrilju djeluje ovaj sud.

Sud je optužnicu prvobitnu optužnicu skratio na 9 tačaka, od kojih su 3 za zločine protiv čovječnosti (progon, deportacija i nečovječna djela ili prisilno premještanje) i 6 za ratne zločine (ubistvo, mučenje

i okrutno postupanje, bezobzirno razaranje, uništavanje ili nanošenje štete ustanovama posvećenim religiji ili obrazovanju, pljačkanje javne ili privatne imovine). Optužnica ga tereti da je direktno počinio, podsticao, pomagao i podržavao zločine koje su počinile srpske snage u periodu od avgusta 1991. do septembra 1993.

Međutim većina članova sudskog veća (2 od ukupno 3) smatra da tužilac nije dokazao postojanje udruženog zločinačkog poduhvata, da nije na pravi način prezentovao činjenice raspada Jugoslavije i formiranje srpskih entiteta i da nastanak istih nije rezultat kriminalne namjere, rekao je predsjednik sudskog vijeća Žan-Klod Antoneti. Također po mišljenju “većine” članova Vijeća, projekt Velike Srbije, kakav zagovara Vojislav Šešelji je a priori politički, a ne kriminalni cilj. Također slanje dobrovoljaca SRS nije bilo činjenje zločina već podrška ratnim naporima. Većina članova Vijeća smatra da nisu sva počinjena krivična djela, kršenje zakona ili običaja rata, da je etničko čišćenje i deportacija Hrvata i Bošnjaka humano preseljenje, da jezik mržnje nije jezik mržnje već “govor ohrabrenja” a ne zločina, itd, kako su na sličan način “opravdali” i sve druge tačke optužnice.

Presuda- sarkazam, groteska i blamaža žrtve

Na ovakav način “većina” u sudskom vijeću je opravdavala i sve ostale tačke optužnice suprotno neoborivim činjenicama, velikom broju videozapisa, moralnoj, pravnoj i zdravorazumskoj logici, na što je jedino reagovala časna sutkinja Flavia Lattanzzi. Ona se jedina usprotivila oslobađajućoj presudi, te izdvojila svoje mišljenje i od 9 tačaka za oslobađajuću presudu izjasnila se samo po jednoj tački u kojoj se govori o pljački imovine. Ona ističe da je tokom suđenja, bez

razumne sumnje, dokazana Šešeljeva krivica i postojanje udruženog zločinačkog poduhvata protiv Muslimana i Hrvata, 1991-93.

U izdvojenom suprotnom mišljenju, sutkinja Latanci¹³ je ocijenila da je za nalaze presude dato “nedovoljno obrazloženja ili da obrazloženja uopće nije bilo”. Takođe ona smatra da se većina sudija oslonila na nerelevanta razmatranja kako bi Šešelja izuzela od odgovornosti”. Njene kolege Žan-Klod Antoneti (Jean-Claude Antonetti) i Mandaje Nijang (Mandiaye Niang) nisu uzeli u obzir cjelokupne dokaze Tužilaštva, već su se “smišljeno fokusirali na rijetke dokaze odbrane”. Suprotno zdravom razumu prisilno premiještanje autobusima nesrba iz njihovih sela spomenuta dvojica sudija smatraju operacijom ‘humanitarne pomoći’, što nije razuman zaključak, s obzirom na dokaze u spisu”, ističe sutkinja Lattanzzi. Dvojica sudaca usmjerila su se na sporadične dokaze odbrane iz protuispitivanja, dok je zanemarena ukupnost tužiteljskih dokaza. Ona ističe da su dvojica sudaca u presudi rijetko navodili zakone na koje se pozivaju, a tamo gdje se pozivaju njihove su analize u suprotnosti s odredbama tih zakona, te su uvodili “nove” pravne standarde koji ne postoje u sudskoj praksi. Dvojica sudaca oslanjaju se na nevažne elemente kako bi oslobodili Šešelja pa su tako rat smatrali legitimnim zbog zaštite srpskih interesa i to su koristili kao osnovu za odbacivanje teze da je postojao raširen napad u Hrvatskoj i BiH te razaranje gradova i sela u tim državama. Kako bi oslobodila Šešelja, većina je zanemarila sva pravila međunarodnog humanitarnog prava koja su postojala prije stvaranja suda, kao i sve primjenjive zakone utvrđene nakon osnivanja suda, napisala je Lattanzzi.

Cijela je presuda kontroverzna jer se stekao dojam da se sudac Jean-Claude Antonetti obračunava sa svim vijećima Haškog suda od njegove uspostave do danas, jer je ova presuda u suprotnosti sa svim dosadašnjim presudama Haškog tribunala, gdje je u 5 slučajeva potvrđeno da je bila agresija na BiH, u 8 slučajeva genocid

¹² Sažetak presude, Šešelji: http://www.icty.org/x/cases/seselj/tjug/bcs/160331_judgment_summary.pdf

¹³ Sažetak izdvojenog mišljenja: http://www.icty.org/x/cases/seselj/tjug/bcs/160331_summary_of_the_partially_dissenting_opinion.pdf

u i oko Srebrenice, 8 za pomaganje radnji genocida, 4 slučaja genocida (Višegrad, Foča, Doboj, Osmaci), te mnogi drugi nebrojeni zločini. Presudu Šešelju, koju je napisao sudija Antoneti zasigurno je ni sam Šešelj sebi lično ne bih bolje napisao.

Zaključna razmatranja

Da su ratne posljedice u agresiji na Bosnu i Hercegovinu nesagledive, neraspletive i mnogo dugotrajnije od samog ratnog plamena, u to nas pored mnoštva primjera, permanentno podsjećaju i drže u svojevrsnoj inhibiciji procesuiranja ratnih zločinaca na Međunarodnom sudu za ratne zločine u Hagu.

Sa raspadom Jugoslavije, Međunarodna zajednica prateći zbivanja na području Slovenije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koja su od 1992. bila popraćeni brutalnostima nezapamćenim u Europi nakon Drugog svjetskog rata, shvatila je da se moraju zaustaviti ratni sukobi i da se moraju sankcionirati njihovi vinovnici. Shodno tome Haški sud je do sada podigao optužnice za 161 čovjeka osumnjičenog za ratne zločine. Među ključnim Haškim optuženicima nalazi se čitava politička i vojna vrhuška države Srbije i entiteta Republika Srpska. Nakon nedovršenog suđenja Slobodanu Miloševiću, njegovim visokim dužnosnicima i generalima, suđenje "stoljeća" najavljivalo se sa presudom Radovanu Karadžiću i neposredno poslije njega Vojislavu Šešelju.

Ključne ličnosti u agresiji na Bosnu i Hercegovinu, odmah nakon

Slobodana Miloševića zločinca "number one" su upravo Karadžić, Šešelj, Mladić i drugi. U pozamašnim optužnicama za ovu trojicu ratnih zločinaca navedena su najokrutnijih zlodjela nakon Holokausta. Dugotrajno skrivanje, pa onda razvlačenje i dezavuisanje sudskih procesa upravo je pokazalo svu morbidnost i pomračenje um spomenutih zločinaca koji su pored bezbroj činjenica o pripremanju, organizovanju i općenito umiješanosti u zločine, iste ne samo negirali već u pojedinim momentima žrtve prikazivali kao zločince te tako pravili blamažu žrtve uz nastojanje da kompletno sudovanje pretvore u jednu prizemnu farsu. To je činio Milošević, isto tako Karadžić, a u 12-godišnjem sudovanju Vojislav Šešelj, zahvaljujući nesposobnim sudijama, napravio je neviđeni cirkus, strašno poniženje institucije i pravne struke, koje je svoj epilog zapečatilo sa "izmigoljenim" i sramnim presudama od 40 godina zatvora Radovanu Karadžiću i sa oslobađajućom presudom Vojislavu Šešelju. Karadžiću koji je zauzimaio sve najvažnije funkcije sa širokim ovlaštenjima, ključnoj ličnosti u udruženom zločinačkom poduhvatu u cilju stvaranja demografski homogene srpske države, koja se stvarala na najbezobzirniji način, Haški sud ga je morao osuditi sa maksimalnom kaznom, kaznom koja nadilazi kazne njegovih prvih podređenih generala, među kojima je njih pet osuđeno kaznom na doživotni zatvor. Zato je on u najmanju ruku morao biti osuđen na istu kaznu. Također prema

činjenicama o aktivnosti u agresiji na BiH, ista kazna bi bila primjerena Vojislavu Šešelju, za kojeg je Haški tribunal donio najsramniju moguću presudu oslobodivši ga svih devet tačaka optužnice, po kojoj je optužen za najteža krivična djela.

No pored cjelokupne farse tokom sudskog procesa, činjenica je da ni jedna kazna ni jednom ni drugom u velikoj plejadi zločinaca nije razmjerna zločinima koje su počinili, ali ipak osnovni cilj kazne je poruka da su učinjena djela društveno nedopustiva, društveno sramna i pogubna i da se moraju sankcionisati, kako bi se bar na simboličan način dala moć nemoćnima (žrtvama), kako bi im se dao osjećaj institucionalne zaštite i moralne satisfakcije. Pored toga pravična presuda bi trebala odaslati poruku društvene osude, kako bi se u budućnosti obeshrabrio svaki pokušaj činjenja takvih djela i općenito kako bi se spriječilo moralno i pravno potonuće civilizacijskih vrijednosti. Sa presudom Radovanu Karadžiću Haški tribunal, iako ga je osudio pored ostalih i za najstrašniji zločin zločin genocida, izrečena kazna nije potpuno ispunila ideju pravičnosti, a oslobađajuća presuda Vojislavu Šešelju, donesena mimo pravne logike, moralnog integriteta, pa čak i zdravog razuma predstavlja neviđenu sramotu i potonuće svih civilizacijskih vrijednosti. No, pored strašnog razočarenja na izricanju prvostupanjske presude, nadajmo se da će ipak snage razuma u žalbenom postupku vratiti presude na pravu mjeru.

Izvori i literatura

Optužnice protiv Radovana Karadžića i Ratka Mladića (2010). Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
Optužnica protiv Vojislava Šešelja; podaci o predmetu http://www.icty.org/x/cases/seselj/cis/bcs/cis_seselj_bcs.pdf
Podaci o predmetu Radovan Karadžić; http://www.icty.org/x/cases/karadzic/cis/bcs/cis_karadzic_bcs.pdf

Šarić, Sabahudin (2010). *Velikosrpska ideologija*. Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
Efendić, Hasan (2011). *Paradržavne tvorevine-oslonac uništenja BiH*. Sarajevo : Udruženje za zaštitu tekovina borbe za Bosnu i Hercegovinu.
Čekić, Smail (2004). *Agresija na Bosnu i Hercegovinu*. Sarajevo : Institut za

istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
Čekić, Smail (2012). *Genocid i istina o genocidu u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
Čekić, Smail (2010). "Genocid nad Bošnjacima u sigurnoj zoni UN Srebrenica, jula 1995. (Rekonstrukcija

dogadaja). "Univerzitetski informativni glasnik INFO, specijalno izdanje br. 3, juli 2010. U povodu obilježavanja 15. godišnjice genocida nad Bošnjacima u Sigurnoj zoni Ujedinjenih nacija-Srebrenici, jula 1995. godine. Ibrahimagić, Omer (2012). *Bosanski identitet i suverenitet*. Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

Gatman R. i Rif D. (2003). *Leksikon ratnih zločina. Ono što bi javnost trebalo da zna*. Beograd : Samizdat – B92
Jensen, Steven L. B. (2007). *Genocid- slučaji, poređenja i savremene rasprave*, Sarajevo : Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
Radovan Karadžić: sažetak presude: http://www.icty.org/x/cases/karadzic/acjug/bcs/130711_jud-

gement_summary_rule98bis.pdf
Radovan Karadžić: presuda: <http://www.icty.org/x/cases/karadzic/acjug/bcs/130711.pdf>
Vojislav Šešelj: sažetak presude: http://www.icty.org/x/cases/seselj/tjug/bcs/160331_judgement_summary.pdf
Sažetak izdvojenog mišljenja: http://www.icty.org/x/cases/seselj/tjug/bcs/160331_summary_of_the_partially_dissenting_opinion.pdf

الموجز

محكمة لاهاي، ومحكمة «القرن»، إدانة كاراجيتش بجريمة الإبادة الجماعية، وتبرئة شيشيل فكرت بتشيروفيتش

إن التناقض الخلفي والقانوني بين مكونات أحكام لاهاي يتجلى في أوضح صورته في أحكام «القرن» الصادرة بحق أكبر المسؤولين عن الجرائم البشعة بما فيها جريمة الإبادة الجماعية، والذين أعدوا ونظموا تلك الجرائم وحرصوا عليها وأصدروا الأوامر المباشرة بتنفيذها. وبعد ثلاثة عشر عاما من الاختفاء أمام وجه العدالة تحت اسم مستعار وبصورة مختلفة، أُلقي القبض على أكثر المتهمين أهمية في لاهاي رادوفان كاراجيتش في عام ٢٠٠٨، بينما أُلقي القبض على أخيه في الإجمام والشر فويسلاف شيشيل بعده بخمس سنوات أي في سنة ٢٠٠٣. وكانت محكمة لاهاي قبلهما قد وجهت التهم إلى ١٦١ شخصا، أكثر من نصفهم (١٩) منهم من الصرب، وهذا أمر لا يستدعي الاستغراب بالنظر إلى حقيقة أحداث الحرب في كل من البوسنة والهرسك وكرواتيا. وإن عدد سنوات عقوبة السجن التي صدرت بحق بعضهم والتي يتوقع أن تصدر بحق الآخرين قد يصل إلى ١٠٠٠ عام. وبالرغم من أن هذا الفترة تبدو طويلة للوهلة الأولى، ولكنها لا تقارب البتة مستوى العدالة بالقياس إلى عدد المجرمين الذي لم تطالهم يد العدالة بعد، والذي ما يزالون يشغلون بعض المناصب الرفيعة في أجهزة الدولة المشتركة في البوسنة والهرسك. وهنا يكمن «التناقض» القانوني والخلفي الذي نراه نحن البشاعة لا يتفق مع المنطق الخلفي القانوني عند بعض قضاة هيئة المحكمة الذي بذلوا كل ما بوسعهم حتى لا ينال المجرمون العقاب الذي يستحقونه أو حتى يبرئوهم تماما من الجرائم التي ارتكبوها، بينما يضعون نفس الجرائم ضمن إطار المعاهدات الدولية، فيبتدعون بذلك «معايير» جديدة يرضون بها المجرمين، بدلا من إرضاء الحقيقة والعدالة. وفي هذا السياق يتجلى المثال الأبرز للتلوي القانوني في حكم «القرن» الذي صدر بحق رادوفان كاراجيتش، وللشاعة المريضة في الحكم بتبرئة فويسلاف شيشيل. إن الحكم الصادر بحق الأول لا يعدو كونه موااساة شاحبة للضحايا وذويهم، بينما الحكم الصادر بحق الثاني فيمثل عارا غير مسبوق وجريمة بلا عقوبة، بل قل «جريمة مبررة»، حيث إن القضاة في الحقيقة بتبريرهم الغامض للجريمة في كل نقاط الاتهام، قد توافقوا عقليا مع عقليته المجرم ذاتها.

الكلمات الرئيسية: الإبادة الجماعية، أحكام محكمة لاهاي خطاب كراهية وتفارقة، العدوان على البوسنة والهرسك، التطهير العرقي، الجرائم ضد الإنسانية، التهجير، الأعمال الوحشية، القتل، الإبادة، التهيب، الاعتداءات غير القانونية، الترحيل.

Summary

HAGUE TRIBUNAL AND THE TRIAL OF THE 'CENTURY'; KARADŽIĆ PROVED GUILTY OF GENOCIDE, ŠEŠELJ ACQUITTED OF THE CHARGES

Fikret Bećirović

Moral and legal **contradictio in adiecto** of Hague verdicts is best manifested in rulings of the 'century' in cases against most responsible perpetrators of genocide and unprecedented crimes, which they planned, organised, encouraged and directly commanded. After thirteen years in hiding from justice with false name and physiognomy crucial Hague inductee, Radovan Karadzic was arrested in 2008, whereas Vojislav Šešelj was arrested five years earlier, in 2003. Before this, 161 persons were indicted by Hague Tribunal for war crimes, of which more than half (91) are Serbs, which is not surprising, considering facts of the war-events in B&H and Croatia. When all the sentences issued by the court so far and those that are expected are summed up, it comes to 1000 years of imprisonment. Even though the number seems high, by no means it reciprocates committed crimes nor the number of the executors of those crimes that have not yet been prosecuted and are, moreover, holding high public offices in government of B&H. That is the legal and moral 'contradictio', what we Bosniaks, see as irreconcilable with moral legislative logic of some of the judges of the jury council who did everything they could to insure that criminals are not punished adequately or acquitted of the crimes they committed, placing the mentioned crimes within the framework of International Conventions, thus fabricating new legal 'standards' in order to comply with criminals not with truth or justice. In this regard, most blatant example of avoiding justice we have in the verdict of the 'century' in case of Radovan Karadzic and unprecedented legal morbidity in the verdict in case of Vojislav Šešelj. The verdict in the case of the former is a slight consolation for the victims, whereas the latter is an unparalleled disgrace, a crime without punishment or, plainly 'justification of crime' by the judges who justified these crimes thus identifying themselves with the criminal as such.

Key words: genocide, verdicts of Hague Tribunal, words of hatred and divisions, aggression upon B&H, ethnic cleansing, crimes against humanity, persecutions, inhuman acts, murders, exterminations, illegal attacks, deportations